

Szekrényes Miklós

Csernobil és Irapuato - a magyar futball utolsó sikerkorszakának szomorú krónikája

Adott egy eseménysor. A magyar labdarúgó válogatott váratlan felemelkedése, majd hirtelen bukása a '80-as évek közepén. A negyven évnél idősebb futballszurkolók élénken emlékezhetnek erre a csapatra, de a fiatalabbak is sokat hallhattak, olvashattak róluk. Az emelkedés okairól kevésbé, de –ahogy az a bulvárosított témákkal lenni szokott – a bukás körülményeiről, annak lehetséges magyarázatairól annál inkább. Vadabbnál vadabb verziók keringenek a szovjet válogatottól elszenvedett 0:6 kapcsán tésztárol, vérdoppingról, túledzettségéről, rossz formaidőzítésről. Ki ne hallotta volna például azt a mondatot, ha Európában rendezik a '86-os világbajnokságot, tuti érmesek vagyunk. A konteógyártást az is nagyban elősegítette, hogy az érintettek – a szövetségi kapitány és a játékosai – ritkán szólaltak meg Irapuato kapcsán, s ezeknek a megszólalásoknak a nagy része kimerült az összeesküvés elméletek cáfolatában vagy finom erősítésében. A laikus közvéleményben viszont a hallgatás, a tanácstalanság vagy a tétova szakmai elemzések egyet jelentettek azzal, hogy elhallgatnak előlük valamit, s mára közkeletű vélekedéssé vált, hogy az irapatói katasztrófa titka örökre rejtve marad.

Nem kis feladatot vállalt magára Benedek Szabolcs, amikor megírta a Mezey csapat történetét, hiszen vállalkozása eleve nagy elvárásokat húz magára. Például azt, hogy derüljön ki végre az „igazság”.

Nagy erénye a könyvnek, hogy a téma által rejtett csapdákat nemcsak elkerüli, de néhány említésen túl nem is hajlandó tudomást venni róluk. Van viszont egy előfeltevése, s hozzá egy módszere, amihez következetesen ragaszkodik. Az előfeltevés talán úgy foglalható össze röviden: egy esemény bekövetkezte sosem vezethető vissza egyetlen okra, hanem számtalan tényező összjátékának eredménye. A módszer pedig – s ez Benedek Szabolcs írói munkásságát ismerve egyáltalán nem meglepő – az, hogy hősei életét úgy ábrázolja, hogy azokat történelmi kontextusba helyezi.

Egyfajta történelmi tényregényként is olvasható gazdag és izgalmas könyv a *Ballada egy csapatról*. Mert bár nagy apparátust mozgat – olvashatunk a magyar és egyetemes futball és az egymást váltó játékszerek történetéről és alakulásáról, de képet kapunk a labdarúgásnak mint a leginkább identitásképző erővel bíró sportágnak a szerepéről is más-más történelmi korszakokban és rendszerekben, de nyomon követhetjük a világ- és a magyar politika változásait ugyanúgy, mint egy adott korszak átlagemberének életét; meccsleírások, politikai események, a '80-as évek magyar futballját meghatározó történések éppúgy szerepelnek a könyvben, mint apró életképek, melyekre olykor a csernobili katasztrófa

LÁBJEGYZETEK - FUTBALL + IRODALOM

borít fenyegető árnyékot, máskor a hétzenés kvarcóra hangja, a Beatles, a Dolly Roll vagy Yoko Ono szolgáltatja a soundtrackjüket –, mégis minden ismerős szál úgy komponálódik össze, hogy az olykor késleltetésnek tűnő kitérők egyrészt szinte egyenrangúvá válnak a történet főszórával, másrészt az olvasó azon kapja magát, hogy reménykedni kezd, mint gyerekkorában, mikor ikszedyszer olvasta újra a Winnettout. Mert hiába tudja, mi következik, titkon él benne a remény, hogy a sors vagy az írói szándék igazságot szolgáltat, s Winnettou legalább egyszer nem hal meg mégsem.

Winnettou persze meghal, a magyar válogatott újra elbukik. Majd Mezey második kapitánysága idején is. De harmincöt év után végre íródott egy könyv, ami nem a bukást tekinti

magyarázhatatlannak. Ha úgy tetszik, tisztelgés ez a könyv minden olyan erőfeszítés előtt, amely kísérletet tesz arra, hogy a körülmények ellenében sikerre vigyen egy közösség által fontosnak tartott vállalkozást.

A magyar futballszurkoló pedig – akit hibernált állapotából e sorok írójából is felébresztett Benedek Szabolcs könyve – már azért is hálás lenne, ha Esterházy Márton tévedne, mikor arról beszél, nem valószínű, hogy ő még látni fogja a magyar válogatott következő, világbajnokságon lőtt gólját.

(Benedek Szabolcs: Ballada egy csapatról – A '86-os válogatott története, Szenzár Kiadó, 2020)

Cséby Géza

„Egyszerű emlék ez, de mégis magasztos”

– Magyar utazók a XIX. századi Krakkóban és a wieliczki sóbányában –

Petneki Áronnak a lengyel művelődéstörténet kiváló ismerőjének, a magyar-lengyel – főleg kulturális – kapcsolatok magyarországi szakértőjének újabb kötetét vehette kezébe a két nemzet kötelékei iránt érdeklődő olvasó. A történetészt, társadalomkutatót, a festőt, irodalmárt, a polonistát, a lengyelbarátot különösen érdekelheti az igényesen, célratörően összeállított munka.

Petnekit elsősorban a galíciai, főleg krakkói és wieliczki dokumentumok, események érdeklik. Keresi a magyar vonatkozásokat és szorgos kutatásai eredményesek. Nemcsak Báthory István lengyel királysága idején éltek, jártak magyarok Krakkóban (akkor a legtöbben), de a várost utána is sok magyar kereste fel. Diákok, kereskedők, politikusok, katonák, írók és bizony, az akkori értelemben vett turisták. Ezek az emberek hosszabb-rövidebb ideig tartózkodtak az egykori lengyel fővárosban, de visszaemlékezéseik, naplói, útijegyzeteik – melyeknek nagy részét az akkori magyar sajtó olvasói is megismerhették – izgalmas képet adnak Galícia és benne Krakkó állapotáról. Ahogy eddigi köteteiben is (csak kettőt

